

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Vulfranno Senonensi archiepiscopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

DE S. VVLFRRANNO ARCHIEPISC. SENONEN.

325

iuantesque ea de vilibus & antiquis eorum vasculis, transtulerunt in scrinia, nouiter honorificè composita. Apertis deinde cryptæ ianuis, maximo labore procedunt, patens monasterium introeunt: sed nec ipse templi locus sufficiebat oblationes Sanctis deferentibus.

Tunc imperante episcopo, fortiter clamatum est in populo, vt quantocyus ecclesiam exirent sub diuo, nè fortè quisquam intus comprimeretur ab alio. Certatim verò proruentes, latam adiacentis prati planitiem petunt, si fortè vel ibi liberiores ad eos accessum habere possint. Qui autem Sanctorum ferebant corpora, cum difficultate erumpentes exhibant, & trahendo magis quàm ferendo in campum perueniebant. Videres illò multifluum concurrere populum, quasi de summis in præceps concurrere congregationes aquarum. Vbi sacerdos ascendens in altum, annunciabat populis verbum Domini, & recitatis quibusdam beati Landoaldi miraculis, omnes qui aderant, fecit in Domino congratulari. Finitis ergò à sacerdote verbi Dei sermonibus, Sanctorum reportantur reliquæ, & populus præiens & subsequens psallebat: Gloria tibi Domine. Pontifex verò præ foribus ecclesiæ expectans, excepit Sãctos Dei omni deuotione & debita veneratione, monachos & clericos monens in hymnis & confessionibus Deum benedicere. Et progressus, vbi in sancta sanctorum ascendit, composuit & ordinauit in thesauros Dei thesaurum à Deo concessum, coniungens Sanctos Sanctis in vnica basilica, quos in cælesti Hierusalem coheredes Christi collocauit Deus omnipotens in æterna gloria. Hinc pontificalibus infulis decoratus, celebrauit ad honorem Sanctorum, Deo Missarum solenne decus: & omnibus à Deo & in Deo felici more peractis, statuit & demandauit episcopali autoritate hunc diem solennem agere omnibus annis, ad honorem Dei & Domini nostri, qui Sanctos suos glorificat semper, & hîc & in seculum seculi. Facta est autem hæc sacratissima eleuatio, Deo & hominibus placidissima, atque sanctis angelis per omnia gratissima, à Lindulpho venerabilissimo viro Nouiomæ ciuitatis episcopo, cum inenarrabili clericorum siue monachorum gaudio, necnon infinito cœtu fidelium populorum, anno incarnati verbi nongentesimo octogesimo secundo, indictione decima, Idibus Iunij, tertio quoquè anno aduentus ad nos gloriosissimorum sanctorum.

VITA S. VVLFRRANNI, SENONENSIS ARCHIEPISCOPI, AVTHORE IONA MONACHO FONTANELLENSI, eius contemporaneo.

PROLOGVS AVTHORIS.

Reuerentissimo atque sanctissimo præfuli vrbis Taruennæ, Abbatiq̃ue cœnobij Fontanelle Bains, vltimus seruorum Christi seruus Iona. Iubet apostolatûs vestri celsitudo, vt almi patris Senonum archiepiscopi meo studeam stylo condere vitam. Qui tempore regiminis sancti Ansberti abbatis Fontanellensis cœnobij, futuri præfulis Rothomagensis ecclesiæ, hoc adiens cœnobium, abruptis seculi laqueis, militiam Christi perseuerandi definitione suscepit, atque ad prædicandum Frisonum genti, catenus in ignorantie cæcitate sedenti, euangelici ministerij opus assumens, animum conuertit. Nam penès nos superstes manet venerabilis vitæ presbyter Ouo, ex ipsa Frisonum natione oriundus, qui viua voce narrat, quanta per eundem pontificem sanctum in eadem gente Christus virtutum miracula operari sit dignatus. Ex quibus pauca pro captu ingenij & opportunitate audientium fidei sermone inferemus. Sed tam præclaro operi pauper succumbit ingenium, tamque profunde rei non sufficit sermo sterilis, & ab omni scientiæ fecunditate ieiunus. Quanlibet ergò inualidis humeris impositum onus obedientiæ amore suscipiam, dabit Dominus oratione beata antistitis dicendi vires, qui diuitias bonitatis suæ sine vilo defectu scit effundere, & nescit, cum effuderit, euacuari.

Ee

NAR-

20. Martij.
Patria S.
Vulfranni.
Pater.

Fit clericus.

Creatur Se-
nonensis
antistes.

Virtutes
sancti viri.

Ansbertus
Rothoma-
gensis Epi-
scopus,
idemque
monachus.

Erenbertus
monachus
episcopus
Toiosanus.

Vulfrannus
pater Christi
fratris

fratris muli

Eatus igitur Vulfrannus Senonum pontifex, exordium natiuitatis in territorio Vastinensi habuit, patrimonio nuncupato Mauriliaco. Fuit enim carnis origine nobilis, sed culmine mentis nobilior. Genitor quoque eius, Vulbertus nomine, in aula regis Dagoberti & filij eius Clodouci militari operi æuum impendit: prædictus verò Dei famulus in puerili etate constitutus, ab ipso magistris catholicis traditus est, sacrarum literarum studijs imbuendus. Qui per omne pueritiæ vel adolescentiæ tempus exercens, vsque ad virilem ætatem ab hac intentione animi non reflexit. Exin crescentibus meritis piæ intentionis, clericatus habitum sumens, parentum hortatu ac suffragij adminiculo fultus, in aula regum iunioris Lotharij & Theodorici, ecclesiastici ordinis curæ delegatus, diuinis studebat attentissimè in seruire edictis, terrena videlicet transiliens, atque ad cælestia semper amanda, petenda & quærenda peruolans. Sub horum tempore regum, electione populi Senonica vrbs, consensuque ac fauore omnium, pontifex eligitur & benedicitur. Successit autem in ordine episcopatus venerabili Lamberto pontifici. Qui susceptum episcopatus gradum, ad imitationem priorum sanctorum, virtutum ornabat operibus. Commissam namque sibi plebem & orationibus protegebat assiduis, & admonitione pia ad cælestia anhelanda prouocabat. Et quod maximè doctores iuuare solet, ea, quæ agenda dicebat, ipse prius agendo pramonstrabat. Erat enim diuinæ dilectionis igne succensus, patientiæ virtute modestus, orationum deuotioni solertissimè intētus, affabilis omnibus, qui ad se consolationis gratia veniebant. Erat abstinentiæ castigatione insignis, & gratia compunctiois semper ad cælestia suspensus.

Aliquot autem annis in præsulatu administratis, superno oraculo in visu admonitus, vt genti Frisonum verbum Domini antea illis inauditum euangelizaret, in ito opere apostolico, proposuit illico animo pluribus prodesse. Erat autem eo tempore in vrbe Rothomagensi, quæ & ipsa mater est ciuitatum, præsul sanctissimæ religionis & Abbas monasterij Fontanellæ, famulus Domini Ansbertus, & ipse scientia literarum imbutus, sed & ecclesiasticis simul & monasterialibus disciplinis summè instructus, monachicū & nomen seruans & habitum, in prædicto monasterio multorum pater extans monachorum. Hunc pontificem adiens beatus Vulfrannus, suam ei patefecit voluntatem, vt prædicto populo, in tenebris ignorantie sedenti, verbum vitæ immortalis annunciat. Nam & antea possessionem suam, quæ vocatur Mauriliacus, quæ sita est in territorio Vastinensi, per testamenti seriem prædicto sacro loco & ipsi sancto patri contradiderat, quæ facta erat anno 15. regis Theodorici. Necdum enim idem vir dei pontificatus conscenderat gradum. Intererat in hoc conuentu, & confirmauerat cum alijs illustribus viris hoc scriptum sanctus Erenbertus, episcopus vrbs Tolosæ & monachus eiusdem cœnobij Fontanellensis, cuius nunc ossa sacra in eodem monasterio virtutum gloria pollent. Nepos quoque prædicti sancti Vulfranni pontificis, nomine Mogilus, aliam largitionem edidit de patrimonio Maniaco siue villari, quod est situm in pago Meldunensi. Qui in prædicto monasterio monachus effectus, & regularibus subditis disciplinis, spreis terrenis, cælestia sperare didicit.

Sed his omisis, nunc intimadum, qualiter dictus sanctus præsul ex præfata Frisonum gente plurimam prædicatio conuerterit partem ad Christum. Siquidem ad præfatum Fontanellense monasterium perueniens, de eodem loco cooperatores verbi strenuos & ad prædicandum idoneos, vtpotè actione simul & eruditione præclaros assumens, præparatis omnibus, quæ nauigatijs necessaria esse videbantur, in portu eiusdem monasterij nauim ascendit, & per fluuium magnum Sequanæ mare introiens Gallie, nauigauit in Frisiam, & genti illius ac duci eius Radbodo verbum Dei annunciabat, dicēs deos non esse, qui manibus hominum facti essent: Dei materiam, lignum vel lapidem esse non posse: quorum recisuræ vel ligne absumerentur, vel in vasa quælibet, humano vsui necessaria formarentur, & pedibus conculcata, in terram verterentur: Deum potentem, æternū, qui cælum & terram, maria & humanū genus creasset, regeret & iudicaturus esset orbē in æquitate: cuius sedes æterna, non in vili & caduco metallo, sed in cælis esset credenda. Hæc & his similia prosequēte in clyto Christi sacerdotē vnā cum comitibus, libetè audiebatur, multiq̄e quotidie nobiliū & infimorum, abrenunciata forde

forde idolatriæ, fidei fonte abluebantur. Nec prohibuit prædictus dux verbum, ut si qui vellent audire, prædicaretur, inter quos & filius prædicti Radbodi ducis credens, baptizatus est, imposito sibi nomine sui genitoris à præfato pontifice, & ab eo de sacro fonte susceptus, adhucque in albis positus, carne solutus, mundus, ut creditur, transiit in mundo.

Nec silentio est prætereundum, quod diuina pietas per eundem sanctum pontificem operari dignata est. Plurima enim virtutum miracula in itinere, dum ad eam iret, & in eadem gente, per eundem fiebant. Ex quibus vnum memoriam tradere & posteris intimare, commodum duximus. Denique fratres, qui eum familiariter nouerunt, & coram quibus patratum est, dicere solent, & maxime vir reuerentissimus Vuando, tunc temporis diaconus & cooperatore in verbo Dei eiusdem præfulis, postea autem presbyter, & succedenti tempore eiusdem monasterij Fontanellensis Abbas, in quo educatus fuerat. Dum enim nauigaremus, inquit, in Frisiam, positus nobis in medio mari, quod adiacet regioni Morinorum, affuit hora, in qua sacrificium Deo victimæ salutaris immolandum erat. Tunc positus ancoris, nauis immobilis permanebat. Et celebrante eodem sancto pontifice Missarum solennia, ventum est ad locum, ubi minister patenam præfuli porrigere debuit: extensaque manu, expectabat horam, qua susciperet eam. Sed dum minister eam abluere vellet, in mare cecidit, prostratusque pedibus sancti pontificis, humiliter veniam precabatur, dicens quia dum eam abluere voluisset suis manibus, in maris elapsa profunda, in a petisset. Moxque idem vir Dei flectens genua sua ad patrem Domini nostri Iesu Christi, precabatur eius clementiam, ut qui quodam coram patribus in mari rubro fecerat miracula, propitius suis adesset precibus. Finita verò oratione, imperat diacono, ut in eum, in quem patena ceciderat, locum mitteret manum. Quo facto, mox ab imo maris eadem patena diuinitus reuecta, eiusdem ministri manui inhaesit. Quod videntes nauitæ ceterique nauis comites, Dominum cunctipotentem totis viscerum præcordijs collaudauerunt, qui per seruum suum tale dignatus est operari miraculum. Sicque commixtionem corporis & sanguinis idem sanctus præful faciens, nomenque Saluatoris glorificans, sacrosancta Missarum solennia compleuit. Nec impar hic beatus pontifex in hoc facto fuit sancto Eliseo propheta, & beato patri Benedicto, per quos similia Christus fecerat miracula. Ad eorum enim preces ferrea de profundis aquarum remeauerunt instrumenta, & isto claro præfule orate, lanx aurea diuinitus extemplo redijt ad supera. Diuulgatumque est hoc miraculum & celebre factum apud incolas Galliarum & Germanorum, ad quos hoc factum peruenire potuit, usque in præsentem diem. Nam & ipsa patena in eodem coenobio Fontanellensi pro munere sacro seruata tenetur, quam idem venerandus præful cum calice suo ibidem largitus est, dum monachicum sponderet votum. Altare quoque consecratum, in quatuor angulorum locis & in medio reliquias continens sanctorum in modum clypei, quod secum, dum iter ageret, vehere solitus erat. Vascula quoque & instrumenta largitus est, & tabernacula ecclesiastici ministerij plurima.

Aliud quoque eiusdem patris memorabile miraculum, sicut ab eis didicimus, coram quibus factum est, ob ædificationem posterorum narrare cur piget? Prædicante enim illo & docente prædictum populum Frisonum, contigit quadam die puerum quendam ex ipsa gente Frisonum ortum, dijs immolandum duci ad laqueum. Orabat autem S. pontifex incredulum ducem, ut huius pueri sibi vitam donaret, ne hominem ad imaginem Dei factum, sacrificium execrabile demonibus immolaret. Vocabatur autem idem puer Ouo. Respondebat autem dux patrio sermone, decretum esse lege perenni olim à prædecessoribus suis, omnique Frisonum gente, ut quemcunque fors elegisset, in eorum solennijs dijs offerendum sine mora. At verò sanctus præful dum persisteret in precibus & præfatus populi princeps eius dignè petitioni satisfacere vellet, animosi gentiles, zelovani erroris denicti, sicut scriptum est: Zelus apprehendit populum ineruditum: vnanimis frustrabant eius precem, dicentes: Si tuus Christus de tormento mortis eum eripuerit, sit tuus, eiusque auo perenni seruus. Ad hæc S. pontifex: Non hominum, inquit, in hoc facto, sed Domini Christi fiat voluntas. Appenditur denique puer in patibulo, adspicientibus Christianorum simulque gentilium turmis, per duarum ferè spatium horarum. Extemploque sacerdos Domini pro salute & vita non solum illius, qui in tormento erat mortis constitutus, verum etiam pro obcecatione populi, qui satanæ vinculis irretitus erat, flectens genua, hanc ad Dominum fudit orationem: Deus intuisibilis, immortalis & æterne, exorabilis tuus esto supplicibus: & sicut quondam Daniele liberasti de lacu leonum, ita hunc puerum de faucibus cripe illius sani leonis, qui circumiens

dat Christo
nomē, & in
ijs Radbo-
di filius.

Vuando
Abbas.

Missæ cele-
bratur in
mari.

Miraculum
insigne.

4. Reg. 6.

ordinis

Barbara
Frisonum
lex.

Precatio S.
Vulfranni
Dan. 6.

quærit quem deuoret: vt de illius duplici saluatione populus hic incredulus, depõsita forde idolatrie, ad veritatis conuertatur agnitione, & per cunctas generationes nomen tuum benedicatur in secula. Hac cõpleta oratione, ilico diffusa sunt vincula, quibus semiuui pueri guttur illigatum fuerat: sicq; illesus in terram ruit. Videbatur autẽ illi, vt post ipse narrabat, quasi sopore graui teneretur oppressus, sanctiq; pontificis zona pectore circumligatus, subleuaretur omnis eius corporis status. Apprehensaque eius manu, põtifex sanctus ait: In nomine Domini Iesu Christi exurge cõcitẽ sanus. Quo dicto, ilico incolumis surrexit, nullum illata sibi pœnæ sentiens dolorem: atque ex hoc factõ plurima Frisonum multitudo conuersa est ad Dominum: credebantque & baptizabantur, quotquot præordinati erant ad vitam æternam. Prædictus autẽ Ouo, lauacri salutaris vnda perflusus, atque à præfato põtifice Fontanellã perductus, literisq; sacris eruditus, postea diaconus consecratus, deinde sequenti tẽpore à venerando pontifice Reginaldo vrbs Rothomagensis presbyter ordinatur. Et quia erat in arte scriptoria eruditus, plurimos codices in prædicto scripsit monasterio, sed & testamenta & largitiones fidelium plurimas, quas ipsi loco felici munere conferebant. Ibiq; magno cõfectus senio, sub Ostrulphi Abbatis tempore vitam Deo digna conuersatione terminauit, magistris & domini sui Vulfranni sacerdotis eximij imitando vestigia.

Mulci Frisij
credunt in
Christum.

Alios quoque duos adolecẽtes ex ipsa Frisonum gente, qui similiter ritu profano demonibus erant immolandi, quorum vnus vocabatur Turinus, alterque Ingomarus, deprecante claro põtifice Vulfranno, præfatus dux vitæ donauit, & eidem gratuito munere contradidit. Qui diuinis mysterijs imbuti atque in fide confirmati, in sancta que Trinitatis nomine baptizati, & à demoniacæ seruitutis iugo erepti, libertate perenni donati sunt. Sicque à prædicto pontifice Fontanellam perducti, Hildeberto Abbati educandi traditi sunt. Qui sacris literis & cœlesti disciplina eruditi, sub regimine & dominio eiusdem patris & successorum eius, per plurima strenuè militauerunt tempora, ibique in ditone eiusdem cœnobij vsque ad vitæ suæ metas permanferunt.

Mos plane
barbarus
ducis Frisio-
rum.

Illud quoque stupendũ & antea inauditũ, & nisi Apostolo Petro, rarissimè alicui sanctorum concessum miraculũ, verax scribentis stylus pandat auribus fidelium. Mos pessimus, diabolica fraudẽ innẽtus, prædicto incredulorum duci inerat, vt corpora hominum damnatorum, in suorum solennijs demonũ & non deorum execrabiliter sepius diuersis litaret modis: quosdã videlicet gladiatorum animaduersionibus interimẽs, alios patibulo appendens, aliorum vitã laqueis acerbissimis extorquẽs: præterea & alios marinorum siue aquarum fluctibus instinctu diabolico submergebat. Erat in prædicta gẽte mulier quedam vidua, duos charissimos habẽs filios, qui ex forte missã, demonibus immolandi fuerant, & gurgite maris enecandi. Ducti nanq; sunt ad quendam locũ, bithalassi more aqua inclusum, vt dum rheuma maris eundẽ locũ cooperiret, miserabiliter fluctibus absorberetur. Erat verò, vt fertur, vnus ætate septennis, alterq; quinquẽnis. Cumq; rheuma maris tempore malaciæ prædictũ impleret locum, is, qui maior natu erat, puerulus minorem fratrem vnũ nitebatur sustollere, dũ iam ingurgitarentur. Aderat nanq; ad spectaculum infandum præfatus dux incredulus cum innumera turba gentilium: sed nulla compassionis pietas vel miserantis affectus, eius saxeam pectus emollire quilit. Sacer verò Vulfrannus pontifex eos sibi vitæque donari rogabat, dicẽs non esse iustum de hominibus ad imaginem Dei factis, ludum exhiberi demonibus. Tunc dux incredulus: Si Deus tuus, inquit, Christus eos de præfenti periculo liberauerit, eius eos dominio perpetim concedo, sitque eorum Deus, & ipsi eius perenniter serui. Tunc S. pontifex Vulfrannus: Secundum, inquit, tuum promissum fiat. Orate autem eo Dominum, concitẽ rheuma maris in altum se subrigens cumulum, Domino iubẽte, prædictum subitò reddidit locũ aridum, in quo stabant innocentes, in proximo morituri. Sicque S. pontifex de Domini pietate filius, more Apostoli Petri, ad Dominum super aquas venientis, super vndas maris ambulauit, adspicientibus gentiliũ turmis, donẽc ad prædictos pueros perueniens, vnũ manu dextera, aliumq; sinistra apprehẽdens, plantis tantummodo aqua tinctis, quasi super humũ gradiens siccam, sic aquas maris calcans, pueros præfatos, Deo donante, de periculo eripuit mortis, & stenti matri reddidit incolumes, ac sacro baptismatis fonte abluens, vni nomen suum imposuit, à quo apud incolas Frisonum hoc nomẽ enituit. Quo viso miraculo, plurima gentiliũ multitudo conuersa est ad Dominum, credebantque & baptizabantur, quotquot præordinati erant ad vitam.

Præclarissimum
miraculum.
Matth. 14.

Præfatus autẽ princeps Radbodus, cum ad percipiendũ baptismã imbueretur, percontabatur à sancto episcopo Vulfranno, iuramentis eum per nomen Domini adstrin-

gens,

gens, ubi esset maior numerus regum & principum seu nobiliū gentis Frisonum, in illa videlicet cęlesti regione, quam, si crederet & baptizaretur, percepturū se promittebat: an in ea, quam dicebat tartareā regionem. Tunc B. Vulfrannus: Noli, inquit, errare in clyte princeps. Apud Deum certus est numerus suorum electorum. Nam prædecessores tuos principes gentis Frisonum, qui sine baptismi sacramento decesserunt, certum est damnationis suscepisse sententiam. Qui verò abhinc crediderit & baptizatus fuerit, cum Christo gaudebit in æternum. Hęc audiens dux incredulus, (Nam ad fontem processerat, ut ferunt) à fonte pedem retraxit, dicens non se carere posse consortio prædecessorum suorū Frisonum principum, & cum paruo pauperum numero residere in illo cęlesti regno. Quin potius non posse facile nouis dictis assensum præbere: sed potius permanfurum se in his, quæ multo tempore cum omni Frisonum gente seruauerat. At B. pontifex: Heu proh dolor, inquit, deceptum te video à seductore, qui humanum decipit genus. Sed nisi pœnitentiā egeris, & credideris, & in nomine Trinitatis baptizatus fueris, ianuam regni perennis nō intrabis, sed æternę damnationis pœna plectēris. Hęc dicente & docente S. pontifice, multi Frisonum credebant & baptizabantur, prædicto rege in paganismo perseverante. Nam à sacro fonte infeliciter recessit, & iam Vuillebrordum, cognomento Clementem, episcopum & doctorem præfata gentis accersiri fecit, ut ad eius consulta simul cum B. Vulfranno in doctrina suæ religionis concordante efficeretur Christianus. Sed quoniam, ut scriptum est, in maleuolam animam non introibit sapiētia: quia dubitando per omnia in fide catholica, & tentādo sanctos antistites loquebatur, idēd obtinere non meruit, quod sicēd quærebat. Cū verò eius legatum super hoc factō suscepisset, Vuillebrordus respondisse fertur: Quia prædicationem sancti fratris nostri Vulfranni pōtificis dux vester audire contempnit, meis quomodo obsecundabit dictis? Nam hac nocte vidi illum in visu catena religatum ignea. Vndē certum fore constat, damnationem illum iam subiisse æternam. Cūque iter caperet, quod ad domum eiusdem damnati ducis ducebat, nunciatur ei ipsum sine baptismi sacramento iam esse mortuum. Sicque cœptum deserēs iter, ad propria repeda-

Radbodi
barbara
vox.

Radbodus
à sacro fonte
retrahit
pedem.
Sap. 1.

Radbodus
miserē obit.

Nec prætereunda ratio est, quam de præfato duce Radbodo, venerabili presbytero Ouone narrante, didicimus, cur in Christū credere, ac fonte regeneratiois noluit mergi. Nam in ægritudine positus, de qua & præsentis vitæ lucē clausit, perpetuasq; Auerni descendit ad vmbras: dum sopori deditus foret, deceptor hominū diabolus, qui etiam Dei omnipotentis permissū in angelum se transfiguratur lucis, ei apparuit diademate aureo, circumfulgētibz gemmis, capite opertus, vesteque aurea textili toto amictus corpore: diuque attonitus præfatus princeps, diligenter in eum attendebat stupens ac tremebundus, admirans cuius speciei & virtutis esset, qui ei apparebat. Isque multimoda artis nocendi sauisissimus draco inquit ad eum: Dic, quæso, fortissime virorū, quis te ita seduxit, ut à cultura deorum & à religione prædecessorum tuorum velis recedere? Noli ita, obsecro, agere: sed in his, quæ hætenus tenuisti, culturis deorū permanere: ibisque ad domos aureas æternaliter mansuras, quas tibi in proximo sum daturus, ut verborū memorum dictis adstruam fidem. Quapropter cras accersēs Vulfrannum doctorem Christianorum, inquire ab eo, vbinam sit illa mansio æternę claritatis, quam pollicetur te, si Christianum suscepis dogma, in cęlestibus habiturum. Quam cū demonstrare nequiverit, vtriusque partis mittantur legati, erog; dux itineris, & demonstrabo illis mansionem eximia pulchritudinis & fulgoris immensi, quam tibi post modicum sum daturus. Qui euigilans, S. pontifici Vulfranno cuncta per ordinē pandit. Sanctus autē pontifex ingemiscens eius damnatione, ait: Hęc illusio diaboli est, qui omnes vult perire, & neminem saluari. Quapropter salua temetipsum vir nobilis, credendo in Christum, & festina ad fontem baptismi, in quo est remissio omnium peccatorum, & nullo modo fidem accomodes verbis diaboli mendacibus. Ipse est enim seductor, qui vniuersum seducit orbem: qui propter suam superbiam de alto cęli culmine prostratus ruit in terram, & ex angelo benigno, dēmon terribimus effectus est: cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum, dum primum hominem concupiscentiam docuit, atque ad inobedientiæ culpam traxit. Nam qui promittit aureas largiri mansiones sibi credentibus, tartareas potius inferi deducit ad sedes, fœtidumque lacum Cocyti. Vndē ut ab his pœnis eripi valeas, & bonis frui æternis, festina in Christo baptizari, in quo est remissio omnium peccatorum, & per quem vitæ cęlestis tribuitur ingressus.

Diabolus
apparet
Radbodo,
cumque
fallit.

Apoc. 12.

Sap. 2.

Hęc & huiusmodi plura prosequente S. pontifice, respondit prædictus incredulus

princeps, omnia se facturum quæ iubebat, si illa non demonstraretur mansio à suo deo, quam sibi largiturum sponderat. Cumque insuperabilè in cunctis Christi sacerdos animum illius cerneret, nè à gentilibus alia fingerentur pro alijs, misit continuo cum quodam Frifone suū diaconum. Qui cum paululàm ab oppido processissent, obuium sibi repperunt in humana effigie quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properetis citò: nam ostensus sum vobis mansionè eximie pulchritudinis, quæ præparata est à deo suo principi Radbodo. Qui ducem ac comitè itineris prosequentes, loca diu peragrāt incognita, donèc viam ingredientes latissimam, diuersorū generibus marmorum eam cernunt polito opere decoratam. Videntque à longè domum auream, ac perueniunt vsque ad plateam, quæ ante præfatam domū sita erat, & ipsa auro gemmisque strata. In-

Vide præstigi-
as dæmo-
nū, vt sole-
ant illudere
humanis
sensibus.

Ad signū S.
Crucis fati-
nicè p̄stigiæ
euaneſcut.

trantesque in domū aurei splendoris & incredibilis pulchritudinis, adspiciunt thronū miræ magnitudinis. Tum ductor itineris: Hæc est, inquit, domus & ista pulcherrima sedes, quam post eius mortē principi Radbodo deus suus largiturū se spondit. Et diaconus stupefactus in his, quæ viderat, dixit: Si à Deo cunctipotente facta sunt ista, perpetuò maneat: si autem à diabolo, citò dispareant. Et cum vallaret se continuo S. Crucis munimine, dux itineris, qui videbatur homo, euanescente transijt in diabolium, & domus versa est in lutū. Remanseruntque hi duo simul, Friso scilicet & diaconus, in medio locorum palustrium, quæ plena erant longissimis raucais virgultis. Triduoque immensi laboris iter conficientes, reuersi sunt ad oppidū, inuenientes præfatum ducē Radbodū sine baptismatis sacramēto mortuum. Narrantque B. Antistiti, quantam à diabolo petulissent illusionem. Friso autē credidit in Christum, & baptizatus est. Vocabatur autē Ingomarus. Qui & ipse ad Fontanellense cœnobium B. Vulfrannum secutus est: Induciasque sibi renunciandi, quas putauerat se adipisci, prædictus dux minimè valuit impetrare: quia non erat ex ouibus Christi, neque ad vitam præordinatus æternam. Percrebuitque hoc stupēdum miraculū apud incolas gentis Frisonum, atque ex hoc facto plurima gentis multitudo conuersa est ad Dominū. Mortuus est autem infeliciter præfatus dux Radbodus, anno Domini Dei nostri Iesu Christi, in quem ipse credere contempsit, 719. qui erat annus septimus in clyti principis Caroli.

Is est Caro-
lus Martel-
lus.

Pipinus, pa-
ter Caroli
Martelli.

S. Vulfran-
nus abdicat
se pontifi-
catu.

Vita eius
in mona-
sterio.

Sanat para-
lyticum.

Venerabilis autem præsul Vulfrannus, cum tenuisset pontificatum Senonensis vrbis, cum licentia regis Childeberti & Pipini principis, ad prædicandum præfatæ Frifonum genti, sicuti diuinitus sibi fuerat reuelatum, animum cōuertit, qui erat annus Dominicæ incarnationis septingentesimus, Pipini quoque principis annus 13. Quod opus per annos quinque infatigabiliter peregit, ad Fontanellam monasterium sapius reuertens, vbi & monachicum assumpserat habitum. In eadem verbi Dei prædicatione occupatus, & in maiori senectute iam positus, (Nam & pedum dolore frequenter vexabatur) ordinato in episcopatu Senonicæ vrbis Gerico venerando pontifice, secessit ad præfatam Fontanellæ cœnobium, ibique regularibus subditis disciplinis, coronam expectabat æternam. Nam & in hoc monasterio basilicam in honore S. Stephani primi martyris fabricauit, iuxta quam mansionē eidem præparauerat fratres: vbi diuino cultui deditus, sollicitus operis Dei curam exhibebat: quæ distabat à basilica S. Apostoli Pauli passibus ferè 30. Annis itaque pluribus expers erat lectuli. Cuius corpus sub monachali tunica ciliciū tegebat. Nam & ægrotis medelam ita conferebat, vt quocumque quis languore detentus fuisset, si ab eo visitari, benedici ac contrectari meruisset, in columitati mox pristinæ redderetur. Vir namque venerandus Bertgandus monachus, patruus videlicet Vuandonis Abbatis, ex ea passione, quæ Græco eloquio paralysis dicitur, ita subita membrorū dissolutione percussus fuerat, vt & loquelam pariter & omne corporis officium amitteret. Ad quem cum B. Christi pontifex Vulfrannus visendum venisset, & oleo pontificali benedictione consecrato eum tetigisset, in columitati mox pristinæ redditus est, fugataque est illic omnis molestia corporis. His & huiusmodi miraculorum signis, qualis fuerit eius vita, arbiter æternus edocuit.

Cuius etiam doctrinam id maximè commendabat omnibus, quia non aliter vivebat, quam docebat. Nihil enim huius mundi querere, nil amare curabat. Cuncta quæ sibi à regibus vel diuitibus seculi donabatur, mox hilariter pauperibus erogabat. Nunquam diuitibus, honoris siue timoris gratia, si quæ deliquissent, reticebat: sed aspera illos inuectione corripiebat, atque ad elemosynas operumque bonorū executionē & verbis excitabat & actibus. Denique cum sacrificiū victime salutaris Deo offerret, nō elata in altū voce, sed p̄fusus ex imo pectore lachrymis, Domino vota cōmendabat. Cumque docendo verbū Dei in præfata puincia degeret occupatus, diuino admonitus oraculo, redijt ad

venera-

DE S. CVTHBERTO EPISCOPO LINDISFAR.

337

venerabile cœnobium Fontanellæ, quia suæ resolutionis diem iam proximè instare cognouerat: sicut ipse quoque tempore eodem nonnullis, sed verbis obscurioribus, quæ postea manifestè intelligerent, solita sibi benignissima dilectione padebat. Quibusdam hoc idem etiam manifestè reuelabat. Reuerso autem eo ad cœnobiū Fontanellæ, acri cœpit ardore febrium fatigari, & per aliquod tempus eadem corporis laborabat molestia: in quo toto ipso tempore & conditori gratias agere, & fratres publicè ac priuati non pratermittere docere. Admonebat nanque eos, vt virtutem dilectionis & pacis adinuicem & ad omnes seruarent. Instituta quoque disciplina regularis, quæ à sancte recordationis patre Vuandregifilo didicerant, vel in ipso viderant, in patrumque precedentium factis siue dictis inuenerant, in defessa instantia sequerentur. Denique subiunxit, diem sui obitus in proximo imminere. Cumque hæc & huiusmodi plura sanctæ exhortationis verba inter sacra Missarum solennia eis loqueretur, atque percepta eius benedictione, de suo tam cito & responso tristes flentesque existerent, redijt ad stratam, quod iuxta ecclesiam S. Stephani martyris in mansiuicula sua fratres ei preparauerant. Ibi que languore corporis, quem diu protraxerat, per dies ingrauescente, septimo, vt sibi diuinitus promissum fuerat, die, postquam obitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sancta, ducentibus angelis, æternæ felicitatis gaudia & consortia ciuium petijt supernorum.

Eius optimæ adhortationes ad monachos.

fortè recessu

Abit è vita.

Obijt verò venerandus pontifex 13. Calend. Aprilium die, anno Dominicæ incarnationis 720. Sepultusque est, primò quidem in ecclesia B. Pauli Apostoli iuxta sacerdotè Domini Vuandregifilū, in dextera parte: in quo loco iacuit per annos 9. Sanctus quoque pater Vuandregifilus requieuit in eadē basilica annis 40. Ansbertus annis 11. Translati quoque sunt indè in basilicam B. Petri Apostoli à S. Baino episcopo vrbs Taruennæ, & rectore Fontanellenis cœnobilij, sub anno regiminis sui 5. qui erat annus ab incarnatione Domini 729. Qui ita integri ab omni corruptione cum vestimentis, quibus induti fuerant, reperti sunt, quasi eodem die sepultura fuissent traditi. Hæc ergò dies, cunctorum votis præstolata, aduenerat: sacerdotes, monachi, clericorumque, chori vnà cum fidelibus aderant plebibus. Tunc cum hymnorum laudibus tumuli aperiuntur, de quibus tantus ineffabilis fragrantie odor prodijt, vt mira dulcedine non solum in ecclesia circumstantem populū, verum & in atrijs sitam repleret plebem. Illati sunt autem in ecclesiam B. Petri Apostoli, & positi in absida eiusdem in orientali parte, vbi signis & miraculis coruscant, præfulge Christo, cui est cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti omnis honor & gloria, per cuncta secula seculorum, Amen.

Translatio SS. Vuulfrani, Vuandregifili & Ansberti.

VITA S. CVTHBERTI EPISCOPI LINDISFARNEN. AVTHORE VENERABILI BEDA PRESBYTERO.

Exstat tertio Tomo Operum eius.

P R A E F A T I O.

Omino sancto ac beatissimo patri Eadfrido Episcopo, sed & omni congregationi Fratrum, qui in Lindisfarnensi insula Christo deseruiunt, Beda fidelis vester conseruus, Salutem.

Quia iussistis dilectissimi, vt libro, quem de vita beatæ memoriæ patris nostri Cuthberti vestro rogatu composui, præfationem aliquam in fronte iuxta morem præfigerem, per quam legentibus vniuersis & vestra voluntatis desiderium, & obeditionis nostræ pariter assensio fraternæ claresceret: placuit in capite præfationis & vobis, qui nōstis, ad memoriam reuocare, & eis, qui ignorant, hæc fortè legentibus, notum facere, quia nec sine certissima acquisitione rerum gestarum aliquid de tanto viro scribere, nec tandem ea, quæ scripseram, sine subtili examinatione testium indubiorum passim transcribenda quibusdam dare præsumpsi: quin potius primò diligenter exordium, progressum ac terminū gloriosissimæ conuersationis ac vitæ illius ab his, qui nouerant, inuestigans, quorum etiam nomina in ipso libro aliquoties ob certum cognita veritatis indicium apponenda iudicauit: & sic demum ad schedulas manum mittere incipio. At digesto opusculo, sed adhuc in schedulis retento, frequenter & reuerentissimo fratri nostro Herefrido presbytero huc aduentanti, & alijs, qui diutiùs cum viro Dei conuersati, vitam illius

E e 4

optimè